

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2021-05-20

Diarienummer:
OSN-2020-00894

Handläggare:
Monica Petersson

Ekonomisk ersättning till brukare vid brukarrevision och strukturerade samtal

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** godkänna ekonomisk ersättning i enlighet med föredragningen i ärendet.

Ärendet

I samband med att nämnden i oktober 2019 beslutade att godkänna bryggansökan (OSN-2019-0575) för ett fjärde år för FUB:s projekt Ge makten vidare beslutade nämnden att uppdra åt förvaltningen att utarbeta regelverk kring arvoden för samtalsmodellen och brukarrevisioner.

I Mål och budget för 2021 så har kommunfullmäktige beslutat att Uppsala ska vara en föregångskommun vad gäller att anställa personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen föreslår därför att lön i enlighet med Huvudöverenskommelse med Svenska kommunalarbetsförbundet – Sveriges kommuner och regioner ska utgå som ersättning för genomförd brukarrevision och strukturerade samtal gentemot externa myndigheter och organisationer.

Beredning

Ärendet har beretts på omsorgsförvaltningen inom avdelningen för systemledning i samarbete med avdelningen för arbete och bostad, kvalitetsavdelningen, HR/arbetsgivarenheten och kommunledningskontorets juridiska avdelning. Samverkan har även skett med representanter för brukarföreningar.

Föredragning

Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, FUB, driver ett projekt Ge makten vidare för ökat brukarinflytande för LSS målgrupp. Projektet startade i februari 2017 och kommer att avslutas 31 maj 2021. Det har finansierats med medel från Arvsfonden. Under 2020 har en överlämningsprocess pågått inför att omsorgsförvaltningen ska ta över en del av de metoder och arbetssätt som projektet utarbetat. Det gäller strukturerad samtalsmodell, brukarrevision, sambandscentral samt att kommunen tar på sig ansvar för att informera om dessa verksamheter. Implementeringen av verksamheten pågår och kommer avslutas 31 maj 2021.

De olika metoderna kommer i huvudsak att användas och utvecklas inom en kommunal daglig verksamhet, Ge makten vidare 2.0, som till en början kommer att ha öppet del av veckan samt ett tillfälle i veckan med öppet hus så att personer från andra verksamheter både externa och kommunala kan delta. Den dagliga verksamheten ska arbeta med inflytande, delaktighet och jämställdhet. Det ska startas ytterligare ett brukarråd inom LSS-verksamheten som ska rikta sig mot verksamheter inom bostad med särskild service. Där ska det finnas brukarrepresentanter från både kommunala och externa verksamheter.

Brugarrevision i Uppsala och i andra kommuner

Brugarrevision är en metod som används inom verksamheter för personer med funktionsnedsättning eller missbruk. Den är ett verktyg för kvalitetsarbete och verksamhetsutveckling. Revisionen går ut på att brukare intervjuar brukare. Den fokuserar på frågor om bemötande, delaktighet och inflytande. Resultatet redovisas i en granskningsrapport. I rapporten skriver revisionsgruppen om hur den besökta verksamheten fungerar. Brugarrevision genomförd av personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa finns i många kommuner men det är relativt ovanligt med brugarrevision genomförd av personer med intellektuell funktionsnedsättning. Krokoms kommun och Göteborgs stad har brugarrevision med den inriktningen. Det har tidigare/ fram till 2010 också funnits en brugarrevision BUKU, som var möjlig att beställa från riks FUB.

Göteborg har under tio år använt brugarrevisioner som ett verktyg i sitt kvalitetsarbete. Deras brugarrevisioner genomförs inom LSS-området, socialpsykiatrin och verksamhet med inriktning på missbruk. Den genomförs i bostad med särskild service, daglig verksamhet, personlig assistans, boendestöd, personliga ombud, bostäder för hemlösa och personer som är drogberoende.

BRiU

Föreningen Brukarnas revisionsbyrå i Uppsala län (BRiU) genomför brugarrevisioner inom det socialpsykiatriska området. De får föreningsbidrag från omsorgsnämnden och från Region Uppsala. De tar betalt för varje revision. De har bl.a. genomfört en revision av personliga ombud i Uppsala län som redovisades för region Uppsala i februari 2020.

På uppdrag av Uppsala kommun genomfördes BRiU 2017 en revision på boendet på Fyrislundsgatan 62 enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). Kommunen är skyldig att enligt den lokala överenskommelsen med föreningslivet (LÖK) föra en dialog med föreningen när investeringar görs som direkt påverkar föreningen och dess intressen. Kommunen ska inte heller ta över verksamhet som föreningar driver utan föregående dialog med berörda parter.

Förvaltningen har fört en dialog med BRiU för att ta vara på erfarenheter och finna samordningsvinster. Vid dialogen framkom att den metod som BRiU använder för brukarrevision är annorlunda än den metod som Ge makten vidare använder. I BRiU:s metod finns inga färdiga frågor utan de utformas utifrån den beställning som har gjorts och den rapport som skrivs är mer omfattande.

Ge makten vidare

Ge makten vidare har utgått och vidareutvecklat den metod som Göteborgs stad använder av flera skäl. Revisionen omfattade inte dokumentationsgranskning och redovisningen är mer lättförståelig för målgruppen och en viss del bildstöd förekommer. En annan viktig del är att Göteborgs stad ansvarade för revisionen. LSS målgrupp måste ha stöd på grund av sin funktionsnedsättning och anhöriga har redan ett stort ansvar och mäktar inte med att stå för den stabilitet/kontinuitet som krävs för att verksamheten ska kunna drivas i föreningsform.

Ge makten vidare har genomfört brukarrevisioner enbart med fokus på LSS-gruppen. Projektet har godkänt sju utbildade brukarrevisorer och fem stödrevisorer varav tre är medarbetare i Uppsala kommun i metoden brukarrevision.

Uppsala kommun kommer att kunna använda modellen som en verksamhetsutveckling och uppföljning av både egenregi och upphandlad verksamhet. Modellen kräver att det finns minst fyra utbildade stödrevisorer bland medarbetare samt att ytterligare personer med egen erfarenhet utbildas till revisorer. I varje brukarrevision behöver både revisorer med egen erfarenhet delta och en stödrevisor. Stödrevisorer kan vara medarbetare i Uppsala kommun men även komma från en förening.

Strukturerad samtalsmodell

Uppsala kommun har i flera år använt en delaktighetsmodell som är framarbetad av region Skåne och nämnden har genomfört ett stort antal delaktighetsslingor inom kommunens verksamheter. Modellens bärande idé är att stödja och öva brukarnas förmåga att uttrycka och formulera sina behov och önskemål tillsammans med andra brukare som de delar vardagen med.

Modellen bygger på dialogsamtal, delaktighetsslingor, som förs i mindre grupper, brukare för sig och personal för sig, innan alla träffas för ett gemensamt samtal. Alla samtal leds av vägledare som inte är personal till brukarna. Samtalen centreras kring ett särskilt valt vardagligt tema utifrån brukarnas intresse.

Ge makten vidare har använt den värdegrund som finns för delaktighetsmodellen för utveckling av en strukturerad samtalsmodell. Samtalsmodellen har vidareutvecklats för att användas hos andra nämnder och myndigheter. Projektet har genomfört strukturerade samtal på färdtjänstenheten, på överförmyndarnämnden, Försäkringskassan, för omsorgsförvaltningens biståndshandläggare, bibliotek, LSS-råd och Studieförfrämjandets dagliga verksamhet. Samtalen har i vissa fall inneburit att förvaltningar har velat ha utbildning kring olika funktionsnedsättningar.

Uppsala kommun kommer från och med 1 juni 2021 att ansvara för och finansiera samtalsmodellen. Egenregin kommer att ansvara för strukturerade samtal och delaktighetsslingor, utbilda vägledare och fånga upp frågor från LSS-användare via exempelvis brukarråd och sambandscentral. Avsikten är att öka kunskapen hos berörda instanser om målgruppen och deras åsikter.

Rätten till daglig verksamhet, arvode, lön och aktivitetsersättning/sjukersättning

Daglig verksamhet är till för personer som är i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och som inte utbildar sig. Rätten till insatsen gäller oavsett den enskildes försörjningssituation och påverkas inte av om den enskilde har t.ex. aktivitetsersättning, sjukersättning eller försörjningsstöd. Den enskilde kan också vara arbetssökande, om det är ett krav för rätt till ersättning från socialtjänsten eller en annan myndighet, och samtidigt ha rätt till daglig verksamhet om villkoren för övrigt är uppfyllda och behovet inte tillgodoses (rent faktiskt) på annat sätt.

Daglig verksamhet är till för personer som saknar förvärvsarbete. Det finns få domar som har klargjort vad det innebär att en person saknar förvärvsarbete. Det finns dock ett mål från förvaltningsrätten i Uppsala kring rätten till daglig verksamhet och arbete. Den enskilde hade sysselsättning en dag i veckan genom att hen hjälpte till och städade på ett större företag där hens moster var delägare. Den enskilde arbetade också som semestervikarie på sommaren med städning i sin mosters företag. Personen är samtidigt beviljad daglig verksamhet och vistas där övriga fyra dagar i veckan. Det som domstolen tar fasta på i denna dom är att det inte rör sig om ett arbete som hen har fått själv, och att hen inte heller klarar av arbetet själv. I samtliga moment har hen en handledare (anhörig) med sig som hjälper hen genom att förklara momenten etc. Domstolen ansåg att personen hade rätt till daglig verksamhet (mål nr 6429-11).

Försäkringskassan godkänner att den enskilde har lön eller arvode 5 timmar per vecka för att full aktivitetsersättning/sjukersättning ska betalas ut. Brukarrevision eller strukturerade samtal kommer inte överstiga fem timmar per vecka. Om den enskilde har ersättning från Försäkringskassan så är det viktigt att den enskilde eller dennes godeman kontaktar Försäkringskassan. Informationsbrev och beskrivning av omfattningen för timanställningen som brukarrevisor eller med strukturerad samtalsmodell kommer att utarbetas av förvaltningen som ett stöd i kontakten.

Arvoden

De brukare som har deltagit i strukturerade samtal har under projektet Ge makten vidare fått arvode. Strukturerade samtal med myndigheter kommer att genomföras på dagtid och brukarrevison kommer att genomföras ibland på dagtid och ibland på kvällstid. I de fall externa myndigheterna och bolag vill ha ytterligare fortbildning från brukarna bör en avgift kunna tas ut som täcker kommunens kostnader.

Göteborgs stad tar 11 500 kr per brukarrevison, BRIU tar för att finansiera sin verksamhet minst dubbelt så mycket men summorna varierar beroende på beräknad tidsåtgång för brukarrevisonen. För att kunna arbeta som brukarrevisor krävs utbildning och att personen blir godkänd. De brukare som har deltagit i Ge makten vidare revisioner och strukturerade samtal har fått timarvode på samma nivå som lägst lön enligt fackförbundet Kommunals avtal.

Lön

I Mål och budget för 2021 så har kommunfullmäktige beslutat att kommunen som attraktiv arbetsgivare ska utveckla ett inkluderande och normkritiskt förhållningssätt. Dessutom har kommunfullmäktige beslutat att Uppsala ska vara en föregångskommun vad gäller att anställa personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen menar att det är fullt möjligt att betala timlön i enlighet med huvudöverenskommelse med Svenska kommunalarbetsförbundet -Sveriges kommuner och regioner för utförda timmar brukarrevison och strukturerade samtal med externa myndigheter utanför kommunen. Kommunen ska sträva efter att personer med funktionsnedsättning anställs. Brukarrevisionerna är en möjlighet att pröva som ett första arbete. Det som skiljer lön från arvode är att vid en anställning så har personen rätt till tjänstepension, semesterersättning, sjuklön, ersättning vid enskilda angelägenhet och föräldrapenning. Om en person har arvode räknas personen som uppdragstagare och ersättning ska täcka kostnader för pension och försäkringar. Som uppdragstagare måste personen själv säkerställa detta.

För att en anställd ska ha rätt till friskvårdsbidrag så krävs att den anställde arbetar 66 timmar per månad i tre sammanhängande månader. Detta kommer alltså inte att bli aktuellt.

Modellen med lön samtidigt som en person har daglig verksamhet har inte prövats tidigare inom kommunen. Eftersom arbetet har så liten omfattning ska det inte finnas en risk att förlora insatsen daglig verksamhet eller hel aktivitets- eller sjukersättning. Modellen med lön bör utvärderas efter att det har pågått 1–1,5 år för att säkerställa att detta är den bästa modellen.

Ekonomiska konsekvenser

Den beräkning av kostnader som gjordes i samband med ansökan om medel från Arvsfonden byggde på de arvoden som FUB har haft under projektiden. Planerat var att genomföra åtta revisioner per år med tre brukarrevisorer och en stödrevisor vid varje tillfälle. En brukarrevison tar totalt cirka 11 timmar vilket innebar en kostnad på cirka 43 200 kr/år. Beräknat var att göra en extern revision där det var möjligt att begära ersättning på 11 500 kr.

För att göra en ungefärlig beräkning av kostnaden för åtta revisioner per år kan som utgångspunkt tas lägstlönen för 2021 enligt Kommunals avtal som är 19 555 kr/månad.

Arbetstagare som under intjänandeåret	Lägst lön 2021	Semesterers.	Totalt
Är under 40 år	118,48	15,40	133,28
Fyller 40 - 49 år	118,48	18,81	137,29
Fyller 50 år eller mer	118,48	19,66	138,14

Om ett antagande görs att brukarrevisorerna inte har någon tidigare arbetslivserfarenhet och är mellan 40–49 år så skulle åtta revisioner per år kosta 50 797 kronor inklusive arbetsgivaravgifter på 40,15 procent. Detta är inte inräknat stödrevisorer eftersom det ibland är en fast anställd medarbetare i Uppsala kommun och ibland en timanställd stödrevisor från en förening.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 20 maj 2021

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör